De onderhandelingsnota van Johan Vande Lanotte tegenover de compromistekst van Bart De Wever en de voorstellen van AK-VSZ: deel 3

Deel 3: Het conceptueel financieringsmodel van AK-VSZ

We hebben ons financieringsmodel reeds uitvoerig beschreven in onze Nieuwsbrieven van midden augustus 2010.
Nu de modellen van BDW en JVdL bekend zijn (of toch ongeveer) is het nuttig om ons model er mee te vergelijken. We geven een voorbeeld voor 2008 met de nieuwe overdrachten volgens JVdL.

1. BEPALEN VAN DE NODIGE FINANCIELE MIDDELEN (in miljard euro)

➢ Huidige financieringswet		29,641
➢ Nieuwe bevoegdheden volgens JVdL		14,600
i. Waarvan Soc.Zek. Kinderbijslagen	4,475	
ii. Waarvan overige	10,125	
➢ Totaal		44,241

2. BEPALEN VAN DE FINANCIERINGSBRONNEN

➢ Personenbelasting		35,689	100,00 %
➢ Sociale zekerheidbijdragen		4,475	10,55 %
➢ Rest: BTW	4,077		16,00 %
➢ Totaal		44,241	

De basisgedachte is dat we achtereenvolgens kiezen voor financieringsbronnen waarvan de gewestelijke verdeling officieel en nauwkeurig gekend is.

3. FINANCIERING VAN DE GEWESTEN

Bij de start van het model worden de aangewende bedragen uitgedrukt als een percentage van het totaal van de aangewende bron. (dus 100; 10,55; 16)
Deze percentages blijven ieder jaar constant.

De gewestelijke verdeling gebeurt jaarlijks in dezelfde verhouding als het aandeel van ieder Gewest in het totaal van de financiële bron. Voor de BTW beschikken we niet over een officiële en nauwkeurige verdeling. Hier gebruiken we het beschikbaar inkomen volgens de regionale rekeningen, als gewestelijke verdeelsleutel.

Ieder Gewest beschikt dus jaarlijks over de middelen in de mate dat ze er zelf hebben toe bijgedragen. Hiermee moeten ze het doen. Er is geen direct verband tussen behoeften en middelen. Beide kennen een eigen verloop. De Gewesten en de Gemeenschappen zijn financieel verantwoordelijk om te zorgen voor het evenwicht.

Is dit fiscale autonomie? Neen.

- Het is wel duizend keer eenvoudiger dan de micro-macro fiscale poespas met gesplitste tarieven. Wat is er nog eenvoudiger dan de opbrengsten van de personenbelasting per Gewest te nemen zoals ze zijn? Hetzelfde voor de RSZ-bijdragen en hierop een vastgelegd percentage te berekenen?

- Het is ook veel overtuigender: loon naar werken. Laat de Walen en de Brusselaars maar eens zeggen dat zij te weinig krijgen en dat de Vlamingen dus voor hen moeten werken.
- Het is ook veel dynamischer, zowel in de inkomsten als in de uitgaven. Wie meer wil uitgeven zal meer moeten werken of wie niet meer wil werken zal minder moeten uitgeven. Zo werkt ieder huishouden en ook iedere staat. Waarom dan niet een deelstaat?
- Het is ook snel toe te passen: onmiddellijk.

In ons voorstel is ook voorzien dat, na drie à vijf jaar, in het kader van gehele of gedeeltelijke fiscale autonomie, een bepaalde graad van differentiatie zou toegestaan worden. Het ligt voor de hand dat dan ook de fiscale administratie m.b.t. de personenbelasting naar de Gewesten zou overgedragen worden. Een federale kaderwet, o.a. om fiscale concurrentie te voorkomen en om de informatiedoorstroming naar de andere belastingsadministraties te regelen) blijft wel zeer wenselijk.

4. FINANCIERING VAN DE GEMEENSCHAPPEN

- De gemeenschappen worden gefinancierd met financiële middelen uit de Gewesten. Voor Vlaanderen stelt het probleem zich enkel in Brussel.
- De Brusselaars moeten kiezen voor het stelsel van de Vlaamse of de Franse Gemeenschap. Deze keuze wordt vastgelegd in een register. (Als dit teveel ruikt naar apartheid, dan is het ook waar voor de wilsverklaring van de inwoners in de faciliteitengemeenten om gedurende de komende drie jaren de documenten in het Frans te krijgen en dit vast te leggen in een bestand.) Het BHG moet een bijdrage betalen aan de Vlaamse en de Franse gemeenschap in verhouding tot de gemaakte keuzes. In deel 1 hebben we een voorbeeld gegeven m.b.t. de kinderbijslagen.
- De Brusselaars behouden, zoals alle Belgen, de vrijheid in hun keuze van dienstverlener. Alleen voor de geneeskundige verzorging voorzien we een systeem van onderlinge verrekeningen.

5. OPTIONEEL: DE SOLIDARITEIT

In het derde luik van ons model is optioneel de mogelijkheid geopend voor een solidaire bijdrage. Transparantie is een grote waarde in het algemeen maar is bovendien een eis in een democratisch bestel. In de huidige financieringswet, maar ook bij BDW en JVdL, zitten zowel expliciete als verborgen transfers. Bovendien in grote mate via de omweg van de federale overheid (de verticale transfers). De Vlamingen weten niet wat ze geven, Walen en Brusselaars weten niet wat ze krijgen. Dit laat de wildste fantasieën toe en is geen bron van respect.
Aangezien naar aanleiding van deze staatshervorming de transfers (6 à 7 miljard, zonder de overheidsschuld) voor meer dan 80 % onaangeroerd blijven, vinden wij het niet vanzelfsprekend dat er in de nieuwe financieringswet nog transfers zouden blijven bestaan. Mochten de Vlaamse politici daar toch toe willen besluiten dan is het derde luik in ons model daarvoor aangewezen. Schrijf de bedragen in de begroting, zowel bij de gevende als bij de ontvangende Gewesten. Dat is uiterst eenvoudig, uiterst flexibel, uiterst transparant en uiterst democratisch. De gevende en de ontvangende kiezers kunnen dan oordelen. Indien gewenst kunnen er ook voorwaarden aan gekoppeld worden.

N.B. Punt 5 in de eerste resolutie van het Vlaams parlement, namelijk behoud van de solidariteit, is voorbijgestreefd omdat aan één van de voorwaarden, namelijk de omkeerbaarheid, niet is voldaan. De transfers bestaan al meer dan 20 jaar en zullen nog tientallen jaren blijven bestaan.
Bovendien waarom zouden we transfers moeten in stand houden omdat de mechanismen objectief, duidelijk en doorzichtig zijn? Wat overigens voor geen enkele transfer in de voorbije 20 jaar het geval was, noch is.

ALGEMEEN BESLUIT

Wat de overdracht van bevoegdheden betreft is de nota van JVdL minder Vlaams dan die van BDW. Zoals kon verwacht worden van een SP-a politicus die van zichzelf zegt dat hij van de Vlaamse belangen niet warm of koud wordt. De verschillen zijn echter niet dramatisch groot.
In beide nota's gaat de overdracht niet ver genoeg en zeker niet op het vlak van de sociale zekerheid. In beide nota's blijft men op bepaalde punten halfweg steken en zitten er veel weerhaken in de federale bevoegdheden. De vogels mogen vliegen met één poot gebonden aan een touw.

Wat de financiering betreft zijn de verschillen wel zeer groot. De nota van JVdL is niet alleen minder Vlaams, ze is ook minder Waals. Ze is vooral Brussels en Federaal. Ze is enerzijds gericht op het onbetaalbaar maken van de uitvoering van de overgedragen bevoegdheden in Vlaanderen en Wallonië en anderzijds op het versterken van het Federaal niveau. Zoals kon verwacht worden van Frank Vandenbroucke (wellicht de man met de grootste invloed in deze staatshervorming). Het stond allemaal in zijn nota van 2009 onder de schitterende titel: een Sociale Staatshervorming. Samengevat: een investeringsagenda voor de Gewesten, een bestedingsagenda voor de Federale overheid. Praktisch vertaald: de Vlamingen moeten investeren, werken en liefst nog meer werken, en hun geld afgeven opdat de Federale overheid het zou kunnen uitgeven. Niet te verwonderen dat hij hierover een akkoord had met zijn PS-collega JC Marcourt.

Waar is het fout gelopen?

Dit is niet de essentiële vraag. Maar het was zeker al fout bij de start.
- "Het onverzoenbare verzoenen" (E. di Rupo) is een grondig verkeerde doelstelling. Wie houdt zich met zoiets bezig? Tijdverlies dat in het beste geval leidt tot een eeuwige blokkade.
- "We raken niet aan de solidariteit" (BDW en de andere Vlaamse partijen). Wie geeft zijn wapens af voor de strijd begint? "Je ne suis pas le loup méchant" (Y Leterme in 2007). Dan hebben de anderen het snel begrepen. Een beetje bezigheidstherapie.
- "Een grote en evenwichtige staatshervorming" (E. di Rupo) Als men niet op voorhand definieert wat groot en evenwichtig is, dan is het achteraf altijd goed voor de enen en nooit goed voor de anderen. Wij hadden begrepen: een overdacht van ten minste vijftig miljard en de transfers op nul.
- "Niemand mag verarmen" (High Level principe) Als niemand mag verarmen (en ook niet verrijken) wat is dan de bedoeling? Iedereen gelukkiger? Wat moet er dan veranderen? Se chatouiller pour se faire rire.

Waarom kon en kan het niet lukken?

Dit is wel de essentiële vraag.
Het ligt niet aan de onwil of de onbekwaamheid van de onderhandelaars, schreef Herman Daems in De Tijd, maar aan de onvolkomenheid van ons kiesstelsel. Het eerste deel van zijn stelling zou kunnen juist zijn, het tweede deel zeker niet. Een kiesstelsel dat een meerderheidspartij aanwijst (zijn voorstel) zoals in Frankrijk, het Verenigd Koningrijk en de V.S (zijn voorbeelden) is niet de oplossing.
Het probleem ligt in de onvolkomenheid van onze beslissingsmechanismen.
In dit land met 150 kamerleden, waarvan 62 Franstaligen, kunnen 32 Franstaligen alles en eeuwig blokkeren. Deze macht is in de Grondwet gebetonneerd, met goedkeuring van de Vlamingen.

De Vlamingen zijn met handen en voeten, met hun hoofd en hun portefeuille, gegijzeld achter de grendels van de grondwet. Voeg hier aan toe de pariteiten in de hoogste beslissingsorganen en de marteltuigen in de vorm van belangenconflicten.
De Vlamingen zijn goed genoeg, maar ook niet meer dan dat, om te werken, hun geld af te geven en te zwijgen.
Er is maar één keuze: verder leven als gegijzelden of proberen uit deze gijzeling te ontsnappen.
De rest is theater.